Р Е Ц Е Н З И Ј А
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „ИСТОРИЈА НА ТАНЦОВАТА УМЕТНОСТ" ОД АВТОРОТ ПРОФ. Д-Р РИСИМА МАТЕВСКА МИЈАНОВИЌ (РИСИМА РИСИМКИН), ФИЛМСКА АКАДЕМИЈА, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ" ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев" во Штип, како и Одлуката бр. **2502-79/4** од **132-рата** редовна седница на Наставно-научниот и уметнички совет на Филмската академија одржана на ден **20.10.2026** година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- **д-р Валентина Велковска-Трајановска, редовен професор, Музичка академија при Универзитет „Гоце Делчев" - Штип,**
- **м-р Златка Митева, редовен професор, Музичка академија при Универзитет „Гоце Делчев" - Штип,**

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„Историја на танцовата уметност"** од авторот проф. д-р Рисима Матевска Мијановиќ (Рисима Рисимкин), наменет за студентите од **I** (прв) циклус на студии при Филмската академија на Универзитет „Гоце Делчев" во Штип.

Ракопис со наслов **„Историја на танцовата уметност"** припаѓа во научната област **6.04.00.06** (Танцова уметност и науки) според меѓународната Фраскатиева класификација.

По прегледот на ракопис Комисијата до Наставно-научниот и уметнички совет на Филмската академија го поднесува следниот

И З В Е Ш Т А Ј

1. **Општи податоци за ракопис**

- **Наслов на учебникот:** „Историја на танцовата уметност" (во импресумот и насловната страница наведена и под наслов „Историја на танцовата уметност").
- **Назив на предметите:** Историја на танцова уметност 1, 2, 3 и 4.
- **Студиски програми, семестар и неделен фонд на часови:** Студиска програма Балетска педагогија (во I, II, III и IV семестар, со неделен фонд на часови од 2+2 и 6 ЕКТС кредити) и студиска програма Contemporary Dance Performance (во I и II семестар, со неделен фонд на часови од 2+2 и 6 ЕКТС кредити) на Филмската академија при Универзитетот „Гоце Делчев" – Штип.
- **Усогласеност со наставната програма:** Ракопис кој е доставен на рецензентската комисија претставува целосен материјал преку кој студентите ќе можат да ги добијат сознанијата и вештините потребни за предметната материја и целосно да ги реализираат барањата на предметната програма и ЕКТС системот.

2. **Податоци за обемот на ракопис**

- **Број на страници: 236** (содржи Предговор, 3 главни тематски поглавја поделени на потпоглавја, Прилог 1: Речник на поими, Индекс на имиња, Литература и Белешка за авторот).

- **Број на прилози и илустрации:** Вкупно 67 илустрации (архивски фотографии, литографии, гравури, ракописи и уметнички репродукции, нумерирани од Слика 1 до Слика 67), Прилог 1: Речник на поими (со 32 дефинирани клучни термини од танцологијата), Индекс на имиња, Користена литература (над 100 библиографски единици) и Белешка за авторот.
- **Формат:** електронско издание во е-библиотеката на УГД: https://e-lib.ugd.edu.mk.
- **Исполнетост на критериумите за обем:** Со оглед на широкиот хронолошки и тематски опсег што го обработува, обемот по содржина целосно ги задоволува критериумите според предвидениот неделен фонд на часови (2+2) и одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев" во Штип.

3. Податоци за постоење на сличен или ист наслов и потреба од објавување

Во нашата земја досега не се издадени книги кои ги обработуваат прашањата на балетската и танцовата уметност темелно и редоследно, а кои би можеле да послужат како учебни помагала по овие предмети. Како што и самата авторка наведува во Предговорот, поради недостигот од стручна литература на македонски јазик, ракописот обединува обемен теориски и фактографски материјал, поставувајќи ги темелите на современо конципирана епистемологија на танцологијата. Со тоа се потврдува неопходната потреба за објавување на поднесениот ракопис како прв сеопфатен универзитетски учебник од оваа област.

4. Краток опис на содржината

Ракописот претставува сеопфатен историографски преглед на развојните процеси во танцовата уметност, од нејзините праисториски зачетоци до најактуелните современи практики на 21 век. Текстот нуди јасна дистинкција помеѓу стил и жанр (драматуршки модел), овозможувајќи им на студентите теоретски алатки за критичка анализа и херменевтичка интерпретација на перформансите. Од научен и методолошки аспект, учебникот е конципиран како дводимензионална студија која успешно ги обединува историско-еволутивната хронологија и теориската анализа на танцовиот јазик.

Поглавја по редослед и краток опис на содржината:

- **Предговор:** Ги дефинира научната методологија, интердисциплинарната структура на учебникот (историографија, естетика, херменевтика и методологија на танцот), како и рамката на истражувањето и потребата од ваков труд.
- **Поглавје 1: ТЕОРИЈА НА ТАНЦОВИОТ ЈАЗИК** *(потпоглавја: 1.1. Теорија на танцовата уметност: значење и терминологија; 1.2. Танцови дискурси, стилови и модалитети; 1.3. Танцот пред балетот – еволуција и античките филозофски рефлексии):* Во ова поглавје се воспоставува семиотичкиот и теоретскиот поимник на танцологијата, правејќи јасна дистинкција помеѓу стил, жанр, техника и танцов дискурс, како и преглед на еволуцијата на главните стилски правци. Посебен дел е посветен на „танцот пред балетот",

каде се анализираат праисториските ритуали и хороцентричноста, античките филозофски рефлексии на Платон, Аристотел и Лукијан од Самосата (римската пантомима и хирономијата), како и средновековните танци и приказите на скомрасите во македонското сакрално фрескосликарство (црквите „Св. Георги“ во Старо Нагоричане, Псача и Лесново).

- **Поглавје 2: КЛАСИЧНА БАЛЕТСКА УМЕТНОСТ – ОД РЕНЕСАНСА ДО КРАЈОТ НА 19 ВЕК** *(потпоглавја: 2.1. Хуманистичките кодекси на* италијанските ренесансни трактати; 2.2. Канонизација на ренесансниот балет: француските дворски триумфи и 2.2.1. Рефлексии: 16 век; 2.3. Во служба на круната: подемот на барокниот балет во Европа; 2.4. Зачетоците на дејствениот танц и историјата на балетските реформи, со потточки 2.4.1. Естетските револуции во ерата на просветителството, 2.4.2. Поетика на слободата: експресија без сценска маска и 2.4.3. Новиот балетски израз на крајот од векот; 2.5. Ера на спектакуларни визии и раѓањето на етеричната балерина, со потточки 2.5.1. Романтичниот балетски израз и естетските врвови, 2.5.2. Концепти на автономните школи и стилски развој, 2.5.3. Уметнички и технолошки пресврти во втората половина на 19-от век и 2.5.4. Империјалниот класицизам и златната ера на големиот балет): Детално се обработува кодификацијата на балетската уметност: од ренесансните трактати на Пјаченца, Корзано, Ебрео, Карозо, Негри и Арбо, преку францускиот дворски балет, основањето на Кралската академија за танц во 1661 година, дејноста на Лили и Пјер Бошан и англиската дворска маска, до реформите на 18 век и дејствениот балет на Вивер, Хилвердинг, Анџолини и Жан-Жорж Новер. Потоа се проследува романтичниот балет во 19 век (Таљони, Елслер, Гризи, Корали, Перо), развојот на автономните педагошки школи (Бурнонвил, Вигано, Карло Блазис, Сент-Леон) и империјалниот класицизам во Русија преку Чекети, Мариус Петипа, Лев Иванов и П. И. Чајковски.
- **Поглавје 3: ДВАЕСЕТИОТ ВЕК – КАТАЛИЗАТОР НА НОВИТЕ ФОРМИ** *(потпоглавја: 3.1. Теориски основи и рани модерни импулси – 3.1.1. Танцови теоретски концепти и системи на прагот на 20 век, 3.1.2. Пионерите на слободниот танц и егзотичниот во Америка, 3.1.3. Експресионизмот како нов телесен јазик, 3.1.4. Еволуција на експресионистичкиот израз: плурализам и авангарда, 3.1.5. Структурирање на модерниот танц; 3.2. Балетски дискурси – 3.2.1. Естетската револуција на балетот, 3.2.2. Синтеза на револуцијата и академизмот, 3.2.3. Институционален неокласицизам, 3.2.4. Балетски лиризам и возобновување на традицијата, 3.2.5. Нов естетски код на балетската сцена; 3.3. Повоени и современи текови – 3.3.1. Радикална повоена авангарда и мултимедијалност, 3.3.2. Постмодернизам и движењето „Џадсон“ со 3.3.2.1. Рефлексии за Џадсон и* постмодернизмот, 3.3.3. Проширување на постмодерниот израз со 3.3.3.1. Рефлексии на проширувањето на постмодернизмот, 3.3.4. Паралелни насоки надвор од постмодерното јадро, 3.3.5. Од неокласицизам до постмодерна деконструкција на балетот, 3.3.6. Минимализам, 3.3.8. Нов танцов бран, 3.3.9. Еволуција на танцовиот театар и 3.3.10. Нови практики и технолошки развој): Најобемното поглавје ги анализира радикалните пресврти на 20 век и почетокот на 21 век. Опфатени се теориските системи на Делсарт, Далкроз и Рудолф фон Лабан; американските пионери (Фулер, Данкан, Сент Дени, Шоун) и „големата четворка“ на модерниот танц (Греам, Хамфри, Вајдман, Холм); германскиот експресионизам (Вигман, Јос,

Кројцберг, Палука); револуцијата на „Руските балети“ на Дјагилев (Фокин, Нижински, Масин), советскиот драм-балет и педагогијата на Ваганова; институционалниот неокласицизам во Франција, Велика Британија и САД (Лифар, Рамбер, Де Валоа, Аштон, Тјудор, Баланшин); повоената авангарда и постмодернизмот на „Џадсон“ (Канингем, Тејлор, Николаис, Рајнер, Пакстон, Браун, Монк, Тарп, Ејли, Робинс); постмодерната деконструкција на балетот (Григорович, Кранко, Мекмилан, Пти, Бежар, Нојмаер, Ван Манен, Килијан, Форсајт); минимализмот и „фламанскиот бран“ (Де Керсмакер, Чајлдс, Фабр, Вандекејбус, Плател); танцовиот театар (Кулберг, Пина Бауш, Матц Ек) и новите соматски и дигитални практики (Карлсон, Гага методот на Охад Нахарин и когнитивно-алгоритамската кореографија на Вејн Мекгрегор).

- **Прилози, Литература и Белешка за авторот:** Ракописот завршува со Прилог 1: Речник на поими (детална елаборација на 32 фундаментални поими од областа на балетот и современиот танц), Индекс на имиња, обемна Користена литература и Белешка за авторот.

З А К Л У Ч О К

Врз основа на изведената стручна валоризација на сите структурни поглавја, констатираме дека учебникот „Историја на танцовата уметност“ од проф. д-р Рисима Матевска Мијановиќ (Рисима Рисимкин) поседува исклучителна научно-истражувачка и уметничко-педагошка вредност. Особено обележје на овој труд е специфичниот уметнички и изразено елоквентен лингвистички стил на пишување на авторката, кој успешно го избегнува сувиот енциклопедиски јазик и гради динамичен наратив. Трудот претставува доследно, терминолошки прецизно и дидактички балансирано наставно средство на чист и издржан македонски литературен јазик.

Ракописот во целост ги исполнува наставно-научните критериуми за универзитетска литература, поради што даваме позитивна оцена и предлагаме ракописот да биде категоризиран како учебник и одобрен од Наставно-научниот и уметнички совет при Филмската академија на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип за печат и официјална употреба во високообразовниот процес.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Валентина Велковска-Трајановска

Проф. м-р Златка Митева